

SUN'IY INTELLEKT VA JAMIYAT

Narqabilov Aziz

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

Annotatsiya: mazkur ilmiy ishda zamonaviy sun'iy intellekt texnologiyalarining jamiyatdagi o'rni, ularning rivojlanish yo'nalishlari va ijtimoiy-huquqiy tizimlarga bo'lgan ta'siri keng qamrovda tahlil etiladi. Tadqiqot davomida xorijiy davlatlar (AQSh, Xitoy, Koreya, Estoniya) tajribalari asosida SI texnologiyalarining amaliy joriy etilishi ko'rib chiqilgan va O'zbekistondagi mavjud holat baholangan. Shuningdek, sun'iy intellektning ijtimoiy xavfsizlik, etik tamoyillar va huquqiy barqarorlikka ta'siri aniqlanib, uni muvozanatli boshqarish bo'yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamli jamiyat, huquqiy mexanizm, algoritmik adolat, axborot xavfsizligi, etik nazorat, raqamli islohot.

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ОБЩЕСТВО

Наркабилов Азиз

**Магистрант Ташкентского государственного юридического
университета**

Аннотация: в данной научной работе проводится всесторонний анализ роли современных технологий искусственного интеллекта (ИИ) в обществе, направлений их развития и влияния на социально-правовые системы. В

исследовании рассматривается практическое внедрение ИИ на основе опыта зарубежных стран (США, Китай, Корея, Эстония), а также оценивается текущее состояние применения ИИ в Узбекистане. Кроме того, определено влияние ИИ на социальную безопасность, этические принципы и правовую стабильность, а также предложены рекомендации по его сбалансированному регулированию в обществе.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, цифровое общество, правовой механизм, алгоритмическое правосудие, информационная безопасность, этический контроль, цифровые реформы.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND SOCIETY

Narqabilov Aziz

Master's student of Tashkent State University of Law

Abstract: this scientific work provides a comprehensive analysis of the role of modern artificial intelligence (AI) technologies in society, their development trends, and their influence on social and legal systems. The study examines the practical implementation of AI technologies based on the experiences of foreign countries (USA, China, Korea, Estonia), as well as evaluates the current situation in Uzbekistan. Furthermore, the paper identifies the impact of AI on social security, ethical principles, and legal stability, and proposes recommendations for balanced governance of AI in society.

Keywords: Artificial intelligence, digital society, legal mechanism, algorithmic justice, information security, ethical oversight, digital reform.

KIRISH

Sun'iy intellekt XXI asrda jamiyat hayotining deyarli barcha sohalariga kirib kelgan eng kuchli texnologik vositalardan biri hisoblanadi. U nafaqat iqtisodiyot va ta'limda, balki huquqiy sohada ham muhim islohotlarga yo'l ochmoqda. Ko'plab davlatlar SI tizimlarini davlat boshqaruvi, sud qarorlarini tahlil qilish va yuridik hujjatlarni avtomatlashtirishda muvaffaqiyatli joriy etmoqda [1]. Shu bilan birga, bu texnologiyalar noto'g'ri qo'llanilganda ijtimoiy adolatsizlik, maxfiylikning buzilishi va huquqiy xavflar bilan bog'liq muammolarni yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli SI'ning jamiyatdagi va huquqiy tizimdagi roli keng qamrovli tadqiqotni talab etadi [2].

Ushbu tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

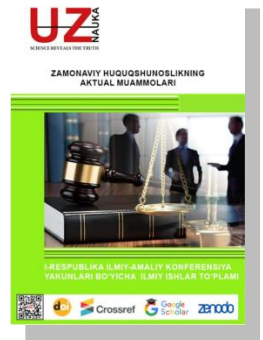
Analitik yondashuv: SI texnologiyalarining funktsiyalari va ularning ijtimoiy-huquqiy tizimlarga ta'siri o'rganildi.

Solishtirma metod: Xalqaro SI siyosatlarini O'zbekiston sharoitlari bilan qiyoslandi [3].

Amaliy tahlil: O'zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan SI asosidagi davlat xizmatlari va elektron platformalar (masalan, RAST, my.gov.uz) tahlil qilindi.

Normativ-huquqiy baholash: mavjud qonunlar, axborot xavfsizligi standartlari va etik yondashuvlar baholandi.

TADQIQOT NATIJALARI

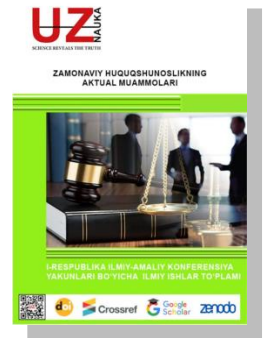
1. Sun'iy intellekt ijtimoiy sohalarda samaradorlikni oshirib, xizmatlarni raqamlashtirishda muhim rol o'ynamoqda.
2. Huquqiy sohada SI'ning sud amaliyoti, yuridik maslahat, hujjat tayyorlash jarayonlarini avtomatlashtirishi aniqlangan.
3. O'zbekiston SI joriy etish bo'yicha dastlabki bosqichda bo'lib, Adliya vazirligi, IT Park va TATU hamkorligida turli loyihalar amalga oshirilmoqda.
4. SI'ning noto'g'ri ishlashi yoki shaffof bo'lmagan algoritmlar ijtimoiy tengsizlik, inson huquqlarining buzilishi va etik xatolarga olib kelishi mumkin.
5. Mavjud normativ-huquqiy bazada SI'ning huquqiy tartibga solinishi bo'yicha alohida qonuniy asoslar hali shakllanmagan [4].

TAKLIF ETILAYOTGAN CHORALAR

1. Sun'iy intellektni huquqiy jihatdan tartibga soluvchi alohida qonun qabul qilinishi lozim.
2. Insoniy nazorat va apellyatsiya huquqini ta'minlovchi yuridik mexanizmlar ishlab chiqilishi kerak.
3. Algoritmik shaffoflik va AI qarorlarining tushuntirilishi (explainability) qonunchilikda belgilanishi zarur.
4. Etik kodeks ishlab chiqilishi va uni davlat tashkilotlarida majburiy qo'llash tizimi yaratilishi kerak.
5. Huquqiy sohada faoliyat yurituvchi mutaxassislar uchun texnologik savodxonlik kurslari yo'lga qo'yilishi lozim.

XULOSA

Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy intellekt jamiyatda tub ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltirayotgani bilan birga, yangi xavf va tahdidlarni ham paydo qilmoqda.

Ayniqsa, huquqiy tizimda SI'ni joriy etish ehtiyotkorlikni, qonuniy asoslarni va etik me'yorlarni talab etadi. O'zbekistonda bu boradagi dastlabki qadamlarga qaramay, huquqiy, texnologik va ma'rifiy chora-tadbirlar bilan birga harakat qilish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bostrom N. Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford UP, 2018.
2. OECD. Artificial Intelligence and Society: Ethics and Governance, 2022.
3. EU AI Act, 2024.
4. UNESCO. Ethics of AI, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4996-son qarori (2021).
6. IT Park, Adliya vazirligi, TATU nashrlari, 2022-2024.